

Inledning

Tillväxtverket arbetar för att stärka företagens konkurrenskraft. Det gör myndigheten genom att skapa bättre förutsättningar för företagande och attraktiva miljöer där företag utvecklas. Vi genomför insatser inom såväl näringspolitiken, den regionala tillväxtpolitiken som den sammanhållna landsbygdspolitiken. Vi stärker den lokala nivåns arbete med och bidrag till den regionala tillväxtpolitiken.

Den lokala nivåns betydelse för Tillväxtverkets uppdrag tilltar och blir allt mer betydelsefull. Effekterna av de megatrender som påverkar vårt land och förutsättningarna för svenskt näringsliv, blir särskilt påtagliga på lokal nivå. Möjligheterna, utmaningarna, målkonflikterna och potentialen för utveckling blir som tydligast på lokal nivå där kommunerna har ett tydligt ansvar. Att bygga kapacitet för att hantera och bidra i utvecklings- och tillväxtfrågor på lokal nivå är därför en central uppgift för myndigheten.

Slutbetänkandet fokuserar på de risker som följer av att, företrädesvis befolkningsmässigt mindre kommuner, tappar allt mer i strategisk utvecklingskapacitet. Det vill säga förmågan att utveckla och ompröva verksamheter samtidigt som kommunerna har möjlighet att ta till sig ny kunskap, kompetens och finansieringsmöjligheter. Förmågan att arbeta strategiskt med såväl verksamhetsutveckling som med strategisk kunskapsutveckling är avgörande för en kommuns långsiktiga hållbarhet. Förmåga till strategisk utvecklingskapacitet är samtidigt en central förutsättning för att kommuner ska kunna stärka sin finansiella bas långsiktigt genom att arbeta med att utveckla sin tillgång till skatteintäkter.

Vårt samhälle står inför ständig förändring och utveckling oavsett om det handlar om digitalisering, klimatförändringar, demografiska utmaningar, tjänstesektorns expansion eller globala fenomen som får stor påverkan på lokal nivå. I denna samhällsutveckling är en kommun en viktig aktör genom alla sina funktioner och ansvarsområden. Oberoende om det handlar om skola, vård, omsorg, planfrågor, tillståndsgivning, myndighetsutövning eller dialog med medborgare och näringsliv ställs höga krav på kapaciteten i en kommun oavsett geografisk eller befolkningsmässig storlek. Som exempel kan nämnas att enligt Sveriges kommuner och regioner (SKR) sker 8 av 10 myndighetskontakter för företag på kommunal nivå, kommunernas kapacitet att adressera utvecklingsfrågor har en mycket stor betydelse för företag och kommunens utveckling i stort. Remissvaret är skrivet utifrån ovanstående utgångspunkter.

Efter utredningens slutbetänkande har världen drabbats av covid-19 pandemin med enorm påverkan på i stort sett alla samhällsfunktioner. Den bild som utredningen beskriver om många kommuners ansträngda vardag har ytterligare förändrats på ett negativt sätt i och med pandemin. I det här remissvaret kommenterar Tillväxtverket behov och effekter som accentuerats på grund av covid-19 pandemin och som utredningen ej kunnat förutse i sitt arbete.

Driftkapacitet och utvecklingskapacitet, har kommunerna frivilliga uppgifter?

Under en längre period har företrädesvis, befolkningsmässigt mindre kommuner, tappat allt mera i strategisk utvecklingskapacitet. Det vill säga förmågan att utveckla och ompröva verksamheter samtidigt som de har möjlighet att ta till sig ny kunskap, kompetens och finansieringsmöjligheter (inklusive att ta del av riktade statsbidrag på olika områden).

Förmågan att arbeta strategiskt med såväl verksamhetsutveckling som med strategisk kunskapsutveckling är avgörande för en kommuns långsiktiga hållbarhet. Förmåga till strategisk utvecklingskapacitet är samtidigt en central förutsättning för att kommunen ska kunna stärka sin finansiella bas långsiktigt genom att arbeta med att utveckla sin "intäktssida", det vill säga att få tillgång till skatteintäkter.

Kommunerna har enligt kommunallagen att hantera både obligatoriska och frivilliga uppgifter och när det gäller att arbeta med att stärka sin kapacitet till att utveckla intäktssidan handlar det till största del om en frivillig uppgift.

Kommunernas obligatoriska uppgifter

- Social omsorg (äldre- och handikappomsorg samt individ- och familjeomsorg)
- För-, grund- och gymnasieskola
- Plan och byggfrågor
- Miljö- och hälsoskydd
- Renhållning och avfallshantering
- Vatten och avlopp
- Räddningstjänst
- Civilt försvar
- Biblioteksverksamhet
- Bostäder

Frivilliga uppgifter

- Fritid och kultur
- Energi
- Sysselsättning
- Näringslivsutveckling

Kommunernas obligatoriska uppgifter finansieras av kommunalskatt, avgifter och generella statsbidrag. När det gäller frivilliga uppgifter finansieras även dessa via kommunalskatt och konkurrerar därmed med uppdragen i obligatorisk verksamhet. När skatteintäkter av olika anledningar minskar ställs de lokala politikerna inför avvägningar i finansiering som gör att de obligatoriska uppgifterna prioriteras.

Europeiskt, nationellt och regionalt tillväxt- och utvecklingsarbete och dess ambitioner landar i en kommunal kontext.

När det gäller kommunernas deltagande i europeiska, nationella och regionala initiativ för att i en bred kontext utveckla och bidra till den lokala, regionala och nationella tillväxten efterfrågas kommunernas deltagande på många plan. Kommuner deltar som projektägare, projektpartner samt att man i många fall efterfrågas som medfinansierare i lokala, regionala, nationella och europeiska initiativ för utveckling.

Även om det definieras som en frivillig uppgift så finns förväntningar från exempelvis; medborgare, näringsliv, organisationer, regioner och nationella myndigheter att kommunerna ska delta och bidra i detta utvecklingsarbete.

Det sätt som systemen för utvecklingsarbete utformats, via europeiska och nationella program med projektfinansiering, ger möjligheter till extern finansiering men sätter även press på de kommunala organisationerna. Systemet är komplext med en mängd olika finansieringskällor, regelverk och styrsystem att navigera inom.

Tillväxtverkets erfarenheter visar att kommunerna vill och behöver delta i detta utvecklingsarbete men finansiella och personella resurser för detta är en utmaning särskilt i de mindre kommunerna. Efterfrågan på nationell finansiering och kompetensstöd för att påbörja och utveckla kapaciteten för ett lokalt utvecklingsarbete är stort.

Det behövs en diskussion om arbete med näringslivsutveckling, kultur och fritid samt sysselsättning, med tanke på förväntningar från omvärlden, kan betraktas som en frivillig uppgift för en kommun. Det är inom dessa områden som mycket av en kommuns möjlighet att stärka attraktionskraften och därmed intäktssidan finns.

Tillväxtverket anser därför att det finns behov att utreda och omvandla "frivilliga uppgifter" till att närma sig en ordinarie uppgift för kommunerna allt med stöd från nationell nivå. Detta bör hanteras av den i utredningen föreslagna kommundellegationen. Arbetet bör också kopplas nära de förslag som finns under rubriken "Kommunernas ekonomi" för att åstadkomma en långsiktigt hållbar finansiering.

Bedömning av förslag

Strukturella åtgärder

Stöd och incitament för strategisk samverkan och frivillig sammanläggning av kommuner

Bidrag till strategisk samverkan och arbete inriktat på frivilliga sammanläggningar.

Kommunsammanslagningar är ett alternativ med tanke på den demografiska utvecklingen, många kommuners låga och minskande befolkningstal, samt stora avstånd. Även om forskningen på området är begränsad med bäring på svenska förhållanden tycks kommuner som slagit sig samman förbättra sina ekonomiska resultat. Samtidigt utförs och byggs många kommunala verksamheter, som skola och äldreomsorg på närhet, vilket gör att möjligheterna till effektivitetsvinster är begränsade i befolkningsmässigt små men yt-stora kommuner, de kommuner där behoven av sammanslagningar oftast är störst.

Tillväxtverket ställer sig positivt till förslaget att stärka de ekonomiska incitamenten till en ökad strategisk samverkan mellan kommuner. Sveriges kommuner samverkar redan idag på många områden gällande näringslivsutveckling, myndighetsutövning, infrastruktur, digitalisering, räddningstjänst med mera. Samverkan sker i många exempel på funktionell basis, men även mer formellt med inrättande av gemensamma kommunalförbund.

Tillväxtverket vill understryka vikten av att detta stöd ska utformas långsiktigt och på ett sätt där ansökningsförfarande, beslut och handläggning sker på ett förenklat sätt. Som utredningen själv poängterar finns en kritik mot antalet riktade statsbidrag som kommunerna ska hantera. Detta får inte bli ett komplext erbjudande som kräver mycket resurser och administration utan bör utformas som ett långsiktigt initiativ med attraktiva förutsättningar särskilt i ljuset av covid-19 pandemin.

Tillväxtverket har lång erfarenhet av att utveckla och genomföra program och riktade insatser till kommuner och bistår gärna i det kommande arbetet.

Ekonomiskt incitament för frivilliga kommunsammanslagningar

Tillväxtverket avstyrker förslaget. Som utredningen poängterar bör strukturella åtgärder genomföras för att stärka kommunernas kapacitet både när det gäller drift och utveckling. Tillväxtverket anser precis som utredningen att sammanslagningar ska ske på frivillig och långsiktig basis. Detta förslag är på sin övergripande nivå enbart inriktat på ekonomiska incitament till sammanslagningar vilket kan ifrågasättas då man strävar efter långsiktighet i de strukturella åtgärderna. Det är oerhört svårt att bedöma hur en sammanslagning baserad på ekonomiska incitament skulle kunna se ut i praktiken när kommunernas förutsättningar, organisering till exempel med koncernförhållanden och ekonomi är olika även om man har en geografisk närhet.

Försöksverksamhet

Tillväxtverket ser positivt på förslaget om försöksverksamhet då erfarenheter på myndigheten samt i samverkan med till exempel Sveriges kommuner och regioner visat på goda resultat gällande försöksverksamhet riktad till kommuner. Goda exempel som kan nämnas är "Verksamt.se", "Förenkla helt enkelt" och "Serverat". Många kommuner arbetar för att hitta smarta lösningar som kan underlätta för företag och medborgare i sina kommuner och samtidigt underlätta för handläggning till exempel genom tidsbesparingar. Ett exempel på området lyfter Tillväxtverket i slutrapporten "Digitalt först" (se nedan under förslag). När ett företag som äger restauranger eller butiker i flera kommuner ska ansöka om tobaks- eller serveringstillstånd, innebär det att delvis samma prövning ska göras i varje kommun.

I en region har kommunerna valt att kapa detta moment av dubbelarbete, genom att handläggarna i en kommun använder den prövning som kollegorna i grannkommunen redan gjort. Systemet bygger på ett nära samarbete mellan kommunerna, där handläggarna i länet känner varandra och vet att de gör likartade bedömningar.

Digitalisering skapar nya möjligheter för företag och offentliga organisationer när det gäller kommunikation, arbetsprocesser och tillgänglighet. En utmaning med den snabba utvecklingen är att lagar och förordningar inte hinner med att anpassas, vilket medför att potentialen som finns inte tillvaratas. Detta gäller bland annat förutsättningarna för ärendehantering och tillsyn via att genomföra möten, ge besked när det gäller tillstånd och andra arbetsprocesser som inbegriper företag och tjänstepersoner inom kommunen.

Genom att möjliggöra olika försöksverksamheter inom områden som kan leda till att förenkla och effektivisera kontakter mellan kommunen medborgare och företag ser vi möjligheter med att använda sig av försöksverksamhet för att underlätta och bidra till förändrade, snabbare och förenklade arbetssätt och processer.

Försöksverksamheten bör tillåtas ha en bred utformning så att även verksamhetsnära områden kan omfattas. Exempel på sådana områden som föreslås i betänkandet är insatser för att stärka bristyrkens attraktivitet och samverkan över riks- läns- och kommungränser. Tillväxtverket anser att det är viktigt att inte begränsa möjligheter och idéer redan i utformningen av en kommande försöksverksamhet.

Tillväxtverket ställer sig positivt till att ge Kommundelagationen en sammanhållande funktion för att underlätta lärande, resultatspridning och erfarenhetsutbyten. Tillväxtverket deltar gärna i utvecklingen av denna funktion, eller som genomförare, utifrån våra erfarenheter som kunskapsbyggande myndighet. Tillväxtverket har via tre nationella program med ett nittio-tal kommuner god erfarenhet av kommuners behov av utvecklingsinsatser, metodutveckling, lärande och erfarenhetsutbyte.

Former för stöd och analys för att stärka kommunernas kapacitet

Tillväxtverket är positivt till inrättandet av en Kommundelelegation och de olika uppgifter som denna föreslås hantera. Detta ser vi som en naturlig och viktig följd av utredningens inriktning att verka för kunskapsuppbyggnad avseende kommunernas förutsättningar, starta långsiktiga processer och diskutera konkreta lösningar för kommunernas utveckling. Kommundelelegationen får en mycket viktig roll att strategiskt föra utredningens arbete vidare och kommundelelegationens vidare uppgifter och ansvar behöver konkretiseras. Tillväxtverket vill poängtera vikten av ett långsiktigt perspektiv i delegationens arbete då utredningens arbete kommer att ge upphov till inspiration, idéer och utvecklingsmöjligheter på området. Tillväxtverket ser också möjligheter att agera utförare för vissa uppgifter i anslutning till det som föreslås för delegationen då myndigheten som nämnts har erfarenheter och kunskap på området.

När det gäller kapacitetstärkande åtgärder ser vi fördelar med att den regionalt utvecklingsansvariga aktören (RUA) involveras i denna funktion. Det finns då möjligheter att identifiera och utarbeta effektivare gränssnitt mellan kommunerna och den regionalt utvecklingsansvariga aktören. Som utredningen konstaterar finnas kapacitetsbrist där kommuner i funktionellt sammanhängande områden inte fullt ut samplanerar i ett gränsöverskridande kommun - regionperspektiv. Tillväxtverket har även erfarenheter som visar på fortsatta utvecklingsmöjligheter i att förstärka samverkan mellan lokal och regional nivå, för att skapa attraktiva miljöer för näringslivets utveckling.

RUA har även ett ansvar när det gäller centrala insatser kopplat till kompetensförsörjning, utbyggnaden av bredband, användandet av digitaliseringens möjligheter och utvecklingen av transportinfrastrukturen i regionernas kommuner. En ytterligare viktig funktion är samarbetet med andra aktörer som RUA har inflytande över, exempelvis Almi, när det gäller arbetet med företagsrådgivning eller finansieringsfrågor för näringslivet i en kommun.

Många resonemang och utmaningar som utredningen lyfter både historiskt och i nuläget bottenar i hur ansvarsfördelningen, eller otydligheter i densamma, ser ut mellan nationell, regional och lokal nivå. Därför är det viktigt att berörda aktörer på nationell, regional och lokal nivå kan vara med i den fortsatta processen att tydliggöra detta.

Kunskapsutveckling och analys

Tillväxtverket ställer sig positivt till förslaget. Det behövs en löpande uppföljning och även effektutvärderingar av kommunal samverkan. Statliga myndigheter tar i nuläget fram underlag utifrån sina sektorsområden men det behövs en aktör som sammantaget följer utvecklingen utifrån ett statligt perspektiv och för hela den offentliga sektorn. Statskontoret har idag uppdraget att redovisa statens styrning av kommuner och regioner. Det är positivt om Statskontorets nuvarande uppdrag stärks enligt vad som föreslås för att öka kunskapsläget om strukturer, finansiering och förutsättningar i kommunerna utifrån ett statligt perspektiv nu och i framtiden.

Tillväxtverket kan bistå i detta arbete då myndigheten har funktioner och erfarenheter när det gäller långsiktigt och fördjupat analys- och uppföljningsarbete. Tillväxtverket har bland annat uppdrag att följa upp landsbygdspolitiken. Det finns också möjligheter att koppla detta till ett eventuellt uppdrag att följa upp det kommunala utjämningsystemet.

Mätning av kvalitet i kommunernas verksamhet

Tillväxtverket ställer sig positivt till förslaget. Statistiska underlag för uppföljning och analys är mycket viktiga och efterfrågade på kommunal och regional nivå. Detta uppdrag kan ge förutsättningar för ett bra analys- och prognosarbete, men statlig nivå måste bidra till att stärka kapaciteten att omsätta statistik och analyser till konkreta verksamhetsutvecklande underlag lokalt och regionalt. Det är utifrån våra erfarenheter minst lika angeläget för att uppnå önskade effekter.

Statens åtaganden och statlig närvaro i hela landet

Tillväxtverket är positivt till utredningens bedömning och anser att det är viktigt att staten tar ett tydligt ansvar för sina åtaganden i hela landet på ett bättre sätt än idag. Lokalisering är viktig till exempel via lokala servicepunkter men det handlar även om funktion och service. Det är centralt att de insatser och uppdrag som nationella myndigheter har och genomför ger konsekvenser i en territoriell kontext. Det är viktigt att aktörer, som myndigheter, får en förståelse för det territoriella perspektivet. Med territoriell menas här inte bara geografi utan även att behov, mottagarkapacitet och förutsättningar för genomförande är oerhört varierande över landet. Detta medför att resultaten och effekterna av myndigheters insatser och verksamhet ger och har varierande utfall, effekt och betydelse i olika delar av landet. En förutsättning för ett lyckat regionalt utvecklingsarbete är att kunna anpassa politiken utifrån utmaningar och förutsättningar som finns lokalt och regionalt. Tillväxtverket anser att en tydlig statlig närvaro i större delar av landet skapar bättre förutsättningar för att det regionala utvecklingsarbetet ska kunna bli framgångsrikt.

Kommunernas ekonomi

En statsbidragsprincip

Tillväxtverket ställer sig positivt till förslaget förutsatt att det syftar till att förenkla och effektivisera formerna för statsbidrag. Tillväxtverket deltar gärna i utvecklingen av denna funktion utifrån våra erfarenheter som kunskapsbyggande myndighet. Tillväxtverket har via riktade statsbidrag i nationella program arbetat med utvecklingsinsatser med ett nittiototal kommuner och i och med detta god erfarenhet av kommuners behov och förmåga att arbeta med riktade statsbidrag.

Kommunalekonomisk utjämning

Tillväxtverket ser positivt på detta förslag. Det är av avgörande betydelse att det görs en bred översyn av det kommunalekonomiska utjämningssystemet. De ekonomiska förutsättningarna för kommunerna bedöms innebära stora utmaningar, inte minst för kommuner med utmanande demografisk situation. En stärkt utvecklingskapacitet är en förutsättning för att kommunerna långsiktigt ska kunna klara sitt uppdrag med en god driftskapacitet. Omvänt krävs driftskapacitet för att klara de lagstadgade uppgifterna som kostnadsmässigt dominerar kommunernas budgetar samt för att det långsiktiga arbetet med att utveckla

kommunerna ska kunna prioriteras och resurs sätts med nödvändig kompetens. Målsättningen med översynen måste vara att utforma systemet så att det blir stabilt över tid och får en långsiktigt hållbar utformning för att minska ryckigheten och bli förutsägbart för kommunerna.

Tillväxtverket ställer sig positivt till utredningens bedömning med reservation till tidigare skrivningar om att effektivisera och förenkla arbetet med riktade statsbidrag samt att systemet blir långsiktigt hållbart och förutsägbart.

Löpande förvaltning och uppföljning av det kommunalekonomiska utjämnings-systemet

Tillväxtverket ser positivt på detta förslag. Vi ser fördelar med att kontinuerligt se över och uppdatera underlaget för det kommunalekonomiska utjämningsystemet så att resurserna fördelas utifrån aktuella behov i sådan stor utsträckning som det är möjligt. Uppdraget stämmer också väl in på myndighetens profil då myndigheten har funktioner och erfarenheter när det gäller långsiktigt och fördjupat analys- och uppföljningsarbete. Tillväxtverket har bland annat uppdrag att följa upp landsbygdspolitiken.

Uppdraget bör utvecklas med tydliga ansvarsområden samt en översyn av finansieringen till Tillväxtverket så att den får en tillräcklig nivå med tanke på uppdraget samt en långsiktig inriktning.

Kommunernas kompetensförsörjning

Underlätta kommunernas personalrekrytering

Tillväxtverket är positivt till förslaget då kompetensförsörjning är en stor utmaning i både offentlig och privat sektor. Enligt Arbetsförmedlingens yrkesprognos råder störst brist på sjuksköterskor, lärare, läkare, psykologer, civilingenjörer, plåtslagare, kockar, kallskänkor, mjukvaru- och systemutvecklare, fordonsmekaniker och -reparatörer samt maskinförare i landsbygdskommunerna, alltså en mängd både akademiska och icke-akademiska yrken.

Det är även viktigt att kommunala verksamheter kan upprätthålla kvalitet och kompetenskrav i sin jakt på kompetens där äldreomsorgen är ett aktuellt exempel på detta. Tidigare satsningar på till exempel Extratjänster och andra subventionerade anställningar har slagit väl ut men bör för att bli mer långsiktigt hållbara kombineras med möjligheter till validering och anpassade utbildningsinsatser. Det finns modeller för validering och utbildning av till exempel personliga assistenter som kan omsättas på andra yrken.

Tillväxtverket har i rapporterna "Landsbygdens kompetensförsörjning" och "Företagens villkor och verklighet" teman om kompetens och där föreslagit åtgärder till exempel när det gäller landsbygdskommuner:

- Förbättra transportsystemet så att arbetsmarknaderna blir geografiskt större
- Stärk möjligheterna för landsbygdernas yrkesverksamma att vidareutbilda sig
- Fördjupa kunskapen om yrkeshögskoleutbildningarnas relevans för den ort där de placeras

- Stärk lärcentra
- Möjliggör distansarbete och mer flexibla arbetstider
- Stöd satsningar på rekrytering från storstädernas förorter
- Underlätta tillgången på säsongarbetare i gröna näringar
- Förbättra uppföljningen av villkoren på landsbygderna

Att underlätta för privata och offentliga arbetsgivare i kommunerna att få tillgång till rätt kompetens gynnar båda parter. Samordning med pågående initiativ som regionernas kompetensplattformar och andra myndigheters verksamheter och initiativ på området är viktigt.

Nedskrivning av studieskulder

Tillväxtverket är positivt till förslaget och anser att detta kan vara ett sätt att göra både arbete och boende i fler delar av Sverige mer attraktivt. Det kan underlätta det stora behovet som kommunerna har när det gäller rekrytering inom vissa yrken. Det behöver dock klargöras vilka yrken insatsen avser och i vilka sektorer, vilka kommuner det gäller och om det bör finnas krav på en tidsperiod som personer i fråga behöver vara anställd i den berörda kommunen för att få stödet. Att åstadkomma långsiktiga effekter även i denna insats stärker det genomgående resonemanget i utredningen att både kommunernas drift- som utvecklingskapacitet bör förstärkas. Kompetenta medarbetare är i detta hänseende självfallet en mycket viktig pusselbit.

Kommunernas digitaliseringsarbete

Förvaltningsgemensam infrastruktur för grunddata och informationsutbyte

Tillväxtverket ställer sig positivt till förslaget. Vi anser att potentialen inom området är mycket stor och den pågående Kovid-19 pandemin förtydligar behov och utmaningar samt skyndar på utvecklingen. Genom att vi nu, oavsett verksamhet, tvingas ta större steg framåt när det gäller distansarbete, distansmöten och användningen av digitala system ökar behovet av att utveckla system som underlättar digitala processer mellan företag och myndigheter, mellan kommuner och företag och mellan medborgare och kommuner.

Tillväxtverket efterfrågar en hög ambitionsnivå på detta område. Den decentraliserade förvaltningsmodell som vi har medför att utvecklingstakten inte är den önskvärda och bristerna i densamma blir nu tydliga. Mer resurser och tydlig central styrning efterfrågas för att uppnå och tillvarata digitaliseringens möjligheter i större omfattning än vad som sker idag.

Tillväxtverket har goda erfarenheter av att arbeta med förenkling på kommunal nivå genom nationella digitala lösningar som förenklar för företag. Kommunernas utmaningar är omfattande, men över tid kan digitalisering vara ett sätt att stötta den kommunala sektorn genom att möjliggöra effektiviseringar som frigör satsningar till mer resurskrävande områden.

Vi ser positivt på att utredningen lyfter fram kommunernas digitaliseringsarbete och förslag som främjar arbetet framåt. De förslag som utredningen lyfter fram ligger i linje med Tillväxtverkets förenklingsarbete. Med en digital ärendehantering blir det lättare för företagen att göra rätt från början och nationella digitala lösningar bidrar till att regelutlämpningen och tillståndsgivningen kvalitetssäkras och blir mer lika över landet. Tillväxtverkets program

Serverat bedriver ett arbete för att uppnå förenkling på kommunal nivå genom nationell samverkan kring information och tjänster på verksamt.se, men också kring gemensamma standarder för e-tjänsteuppbyggnad och former för ärendestatus och återkoppling samt återanvändning av information. Tillväxtverket är också drivande i framtagning och förankring av en målbild för framtidens digitala myndighetskontakter där tjänstekoncept tagits fram som möjliggör för företagare att sköta alla myndighetsdialoger digitalt, i smarta digitala tjänster som minimerar och förenklar uppgiftslämnandet.

Erfarenheter från vårt arbete visar att det finns stora samhällsekonomiska vinster med att satsa på digitalisering i kommunerna och skapa digitala tjänster som förenklar för företag bland annat genom tidsbesparing för både företagare och kommuner i ansöknings- och kompletteringsförfarande. Målbilden för ett digitalt ekosystem förutsätter att en ny digital infrastruktur byggs upp. En förutsättning för detta är att införa gemensamma byggblock som möjliggör informationsutbyte på ett standardiserat sätt. Vi ser därför positivt på att utredningen lyfter fram behovet av en förvaltningsgemensam infrastruktur för grunddata och informationsutbyte och de uppdrag på området som Myndigheten för digital förvaltning (DIGG) har fått, eftersom de går i linje med vårt arbete att skapa ett digitalt ekosystem för enklare myndighetskontakter. Vi ser DIGG som en naturlig aktör och att de utifrån sina uppdrag även är bäst lämpade att ansvara för samordningen av infrastrukturen som krävs för att få ett digitalt ekosystem att fungera fullt ut. Precis som utredningen lyfter fram har även Inera och SKR viktiga roller. Här vill vi särskilt betona att de även bör ha en aktiv roll tillsammans med DIGG för att stödja kommunernas digitaliseringsarbete.

Baserat på våra erfarenheter vill vi särskilt lyfta fram några aspekter som även har bäring på utredningens förslag:

- Sektorsmyndigheterna har en mycket central roll för att driva utvecklingen framåt. Det kan till exempel handla om förvaltning av tjänster och ägarskap över uppgiftskraven/ datamängderna inom respektive område. Det krävs en tydligare sammanhållande styrning av de sektorsansvariga myndigheterna för att säkerställa engagemang och finansiering.
- Ett återkommande hinder inom Serverat har varit att hitta en lösning för finansiering för den kommunala integrationen av e-tjänster. Finansieringen av kommunala satsningar, framför allt mindre kommuners satsningar, bör därför utredas vidare. Tillväxtverket ser gärna att Ekonomistyrningsverket (ESV) tillsammans med DIGG själva eller i samverkan med Inera och SKR, försöker identifiera förutsättningar för denna finansiering.
- Det har varit svårt att nå mindre kommuner inom Serverat eftersom de har små ärendevolymer. Här kan ett större utbud av tjänster, men även kommunsamverkan och möjlighet till nationell finansiering vara en möjlighet.

Rättsligt beredningsorgan

Tillväxtverket är positivt till förslaget. Vi vill poängtera vikten att samordning av arbetet med författningsändringar kan förbättras, något som utredningen lyfter fram, och att staten tar ett helhetsgrepp gällande behovet av författningsändringar för att underlätta digitalisering. Det är dock viktigt att säkerställa att rätt kompetens involveras samt att de underlag som tas fram är konkreta och tydliga för att stötta kommunerna i deras digitaliseringsarbete. Vi ser fördelar med att digitaliseringsarbetet kan ske inom ramen för försöksverksamheten där ett rättsligt beredningsorgan har en viktig roll.

Stöd för kommunernas digitaliseringsarbete

Tillväxtverket är positivt till förslaget och att det kopplas samman med ovanstående förslag under rubriken **Förvaltningsgemensam infrastruktur för grunddata och informationsutbyte**.

Övriga förslag och bedömningar

Kommunernas klimat- och hållbarhetsarbete

Tillväxtverket är positivt till förslaget. Klimatförändringarna är en bland många parametrar som kommer att påverka kommunernas arbete med planeringsfrågor. För att stödja kommunerna i denna utmaning är det positivt om det blir enklare för kommunerna att ta del av statliga myndigheters planeringsunderlag samt att det sker utbildning och kompetenshöjande insatser. Utbildning och kompetenshöjande insatser bör genomföras som utredningen föreslår i samverkan med nationella myndigheter men även med regionalt utvecklingsansvariga. I ett regionalt perspektiv har både länsstyrelser och regionalt utvecklingsansvariga viktiga funktioner och uppdrag kopplade till Agenda 2030 och här bör en nära samverkan med kommunerna vara en självklarhet.

Samverkan inom verksamhetsområden med betydande investeringsbehov

Tillväxtverket är positivt till förslaget.

Förstärkning av kommunernas planeringsprocesser genom flernivåsamverkan

Tillväxtverket ser positivt på förslaget. Vi anser att många av utmaningarna som utredningen lyfter fram när det gäller bristen i utvecklingskapaciteten kopplat till samhällsplaneringen i kommunerna är allvarlig. Dessa utmaningar kan vi bekräfta utifrån erfarenheter som vi har via våra uppdrag. Vi anser att det är centralt att kommunerna har utvecklingskapacitet inom planområdet för att bidra och underlätta omvandling och förnyelse av näringslivet. För att göra det så behöver flera delar i kommunernas arbete stärkas. Det handlar om att utveckla omvärldsbevakningen och genomföra kunskapshöjande åtgärder, att förbättra möjligheten att delta på och även i vissa fall leda utvecklingsprocesser på lokal, regional och nationell nivå. Att ha förmåga till att samordna, planera men inte minst att genomföra insatser som resulterar i att utveckla och förändra den fysiska miljön. Ett sådant arbete kan bidra till att stärka och förverkliga ambitionerna som finns inom arbetet med hållbar regional utvecklingen i linje med Agenda 2030.

Tillväxtverket anser att många av utmaningarna skulle kunna avhjälpas genom att tätare samverkan mellan kommuner utifrån ett funktionellt perspektiv etableras. Vi ser att de funktionella analysregionerna som finns är bra byggstenar i arbetet med att stärka såväl drifts- som utvecklingskapaciteten inom planeringsområdet.

Behovet av att samordna planeringen inom ett flertal områden är påtaglig. Vi tänker närmast på planeringen av bostäder, kommersiella- och industrifastigheter, offentlig service, planering och utveckling av infrastruktur samt utvecklingen av kollektivtrafiken med ambition att förbättra och förenkla rörlighet.

En sådan samverkan skulle också kunna bidra till att utveckla kunskapsunderlag och förbättra omvärldsbevakningsinsatser som underlättar arbetet för fler kommuner och framförallt ökar kapaciteten i genomförandet. Vi ser fördelar med att kommuner i dessa FA-regioner gemensamt kan utveckla strategiska planeringsdokument som stärker såväl den enskilda kommunen som de kommuner man samverkar med. Underlaget bör även underlätta för kommuner att samverka med parter på regional och nationell nivå vilket resulterar i att förmågan att driva utvecklingsfrågor i ett system som utgår från flernivåsamverkan förbättras.

Underlätta bostadsbyggande i kommuner med särskilt stora utmaningar

Tillväxtverket stöder utredningens bedömning och anser att staten behöver medverka till insatser för att öka attraktiviteten för människor att bosätta sig och arbeta i de delar av landet där det råder särskilt stor efterfrågan och brist på personal med rätt kompetens. Ett incitament förutom avskrivning av studieskulder skulle då kunna vara att locka med attraktiva boenden. I detta ingår att underlätta finansiering av bostadsbyggande i egna hem, vilket idag är väldigt svårt på grund av svårigheterna att få banklån. På många platser är det på grund av låga marknadsvärden inte möjligt att få banklån trots garantier från staten.

Det system med statliga kreditgarantier som finns i dag har uppenbarligen inte fungerat tillräckligt bra. Det är möjligt att det kan finnas brister både i utformning och tillämpning av stödet och i andra regelverk som försvårar bostadsbyggandet. I ett första steg bör därför nuvarande stöd utvärderas och berörda regelverk anpassas i den mån de utgör ett hinder för bostadsbyggandet. Därefter bör det kunna utformas ett stöd/en garanti som möter syftet att underlätta bostadsbyggande i berörda kommuner och som i förlängningen kan bidra till att öka attraktiviteten för boende i alla delar av landet.

Gunilla Nordlöf

Per Johansson

